

Vanaf 2013 stimuleert het Fonds Baillet Latour, via het initiatief 'Integratie via buitenschoolse activiteiten' en in partnerschap met de Koning Boudewijnstichting, de deelname van kinderen uit kwetsbare milieus aan kwaliteitsvolle buitenschoolse activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het initiatief financierde ondertussen al 52 verenigingen die opvang boden aan zo'n 4.000 kinderen van wie bijna de helft voor de eerste keer de weg vond naar een opvangstructuur. Het initiatief en zijn impact op de verenigingen en de jongeren zijn gedetailleerd beschreven in de publicatie 'Integratie via buitenschoolse activiteiten, Een initiatief van het Fonds Baillet Latour, in partnerschap met de Koning Boudewijnstichting, Presentatie en Impactrapport 2013-2016' (www.kbs-frb.be).

Op basis van de succesfactoren en de moeilijkheden die het meest voorkwamen bij de projecten, werden er aanbevelingen geformuleerd voor private en publieke beleidsverantwoordelijken die aan de slag willen gaan met buitenschoolse activiteiten als instrument voor sociale integratie. Deze aanbevelingen werden tijdens een gedachtewisseling in oktober 2016 verfijnd en bekrachtigd door professionals uit de sectoren buitenschoolse activiteiten, jonge kinderen en armoedebestrijding. Hier presenteren we de resultaten van die werkzaamheden.

In België bedraagt het armoederisico van kinderen van 0 tot 15 jaar 18,5%.

Een recent onderzoek van de Ecole de Santé Publique van de ULB¹ schat dat 41,5% van de kinderen in Brussel wordt geboren in een gezin met een inkomen dat onder de armoeddrempel ligt. Voor heel België ligt dat percentage gemiddeld op 18,8%. Bij 27,6% van de Brusselse gezinnen met een pasgeborene, is er zelfs sprake van zeer grote armoede. Het armoederisico is driemaal groter als de moeder uit een niet-Europees land afkomstig is. De uitdagingen zijn enorm: kinderen uit kwetsbare milieus, en in het bijzonder zij met een migratieachtergrond, moeten het hoofd bieden aan grote belemmeringen inzake onderwijs en opleiding en, later, inzake toegang tot werk. Door al direct met de jonge kinderen te werken, kunnen latere problemen worden voorkomen.

Armoede belemmert een vroege maatschappelijke insluiting .....

Los van het materiële aspect is armoede een mogelijke oorzaak van marginalisering en isolement, wat een impact heeft op het aangaan van sociale relaties. De werkgroep van het European Anti Poverty Network (EAPN) en van Eurochild noteerde in 2013: «Armoede kan ertoe leiden dat kinderen en hun gezin kwetsbaar zijn op meerdere manieren: een laag inkomen, een ongezonde woning en leefomgeving, ontoereikende gezondheidszorg; deze kinderen hebben vaak geen toegang tot sociale, sportieve, recreatieve en culturele activiteiten die de norm zijn voor de andere kinderen.» ('Towards children's wellbeing in Europe. Explainer on child poverty in the EU').

In België heeft meer dan 30% van de kinderen van 1 tot 15 jaar die leven in een gezin met een armoederisico geen regelmatige vrijetijdsbesteding buitenshuis. Dat cijfer bedraagt maar ongeveer 3% bij de kinderen uit een gezin zonder een armoederisico².

¹ Prof. Myriam De Spiegelaere, Ecole de Santé Publique, ULB, Judith Racape, Centre de recherche en Epidémiologie, Biostatistique et recherche clinique, École de Santé Publique ULB, Mouctar Sow, Aspirant FNRS, Ecole de Santé Publique ULB et Université de Montréal, 'Pauvreté et trajectoires migratoires : influence sur la santé autour de la naissance', 2017
² 'Enquête naar de inkomens en levensomstandigheden', Algemene Directie Statistiek, 2014

..... *Waarom focussen op buitenschoolse activiteiten?*

De kindertijd is een sleutelperiode in het leven waarbij heel wat belangrijke zaken op het spel staan: taalverwerving, zelfvertrouwen, relaties met anderen, fysiek en psychisch evenwicht, sociale, cognitieve en emotionele ontwikkeling. De fundamenten die dan worden gelegd, zullen een grote invloed hebben op het leven van de kinderen: hun schoolcarrière, sociaal en professioneel leven, gezondheid, geestelijk en fysiek welzijn.

Buitenschoolse activiteiten worden beschouwd als een doeltreffend instrument voor de integratie voor kwetsbare kinderen en gezinnen van buitenlandse herkomst. Kinderen die regelmatig deelnemen aan buitenschoolse activiteiten ontplooiën zich beter. Via die activiteiten ontwikkelen ze hun nieuwsgierigheid, ontdekken ze hun talenten, leren ze omgaan met anderen, verruimen ze hun horizon en verkennen ze de wereld buiten hun buurt zodat ze beter begrijpen in welke samenleving ze opgroeien.

Wat verstaat men onder buitenschoolse opvang?

Het gaat om de opvang van scholieren buiten de gezinsomgeving: voor en na de lessen, tijdens de middagpauze, op woensdagnamiddag, tijdens het weekend, op verlofdagen en gedurende schoolvakanties. De opvang omvat omkaderde zelfstandige activiteiten en educatieve, culturele, sportieve en andere animaties.

Wat verstaat men onder integratie?

Voor kinderen uit kwetsbare milieus, en in het bijzonder voor gezinnen in een migratietraject, komt het erop aan dat ze toegang krijgen tot ontwikkelingsstimulerende omgevingen, dat ze zich maatschappelijk kunnen ontplooiën, dat ze zich voorbereiden op hun latere rol als burger, dat ze ertoe komen om met kinderen uit andere milieus om te gaan enzovoort. Erin slagen om gezinnen te betrekken bij activiteiten binnen en buiten de school is dus een sterke uitdaging met het oog op sociale inclusie.

Sociale integratie van kwetsbare kinderen dankzij buitenschoolse activiteiten: aanbevelingen

AANBEVELING NR 1: HET AANBOD EN DE KWALITEIT VAN BUITENSCHOOLSE ACTIVITEITEN IN BRUSSEL VERBETEREN

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moet het huidige tekort aan buitenschoolse activiteiten die toegankelijk zijn voor een kansarm publiek, worden aangevuld.

Op basis van een overzicht van de niet ingevulde noden, moet er in kansarme buurten een aanbod van toegankelijke en kwaliteitsvolle activiteiten worden ontwikkeld. Het is aanbevolen om daarbij specifieke aandacht te besteden aan kinderen jonger dan zes jaar omdat het aanbod voor deze leeftijdscategorie te beperkt is.

Parallel: de kwaliteit van het aanbod moet verbeteren

Het personeel dat de projecten begeleidt, moet de vaardigheden hebben om vertrouwensbanden met de gezinnen op te bouwen en om de horizon van de jonge kinderen te verbreden. Er is nood aan een kwaliteitsvolle basis- en voortgezette opleiding, aan meer open en meer gemengde manieren van aanwerving, aan minder precare arbeidsvoorwaarden en ook aan sensibilisering over de dagelijkse leefomstandigheden van gezinnen in moeilijkheden. Zo kunnen de organisaties beter inspelen op de noden van de kinderen uit de doelgroep en hen zoveel mogelijk kansen bieden om regelmatig deel te nemen aan de activiteiten. De regelmaat in het activiteitenaanbod en reflectie over de inhoud ervan zijn eveneens bepalende elementen voor de kwaliteit van het aanbod.

Kwaliteitsverbetering kan enkel als de steun gaat naar financieel gezonde projecten die strak worden opgevolgd

Bij de ondersteuning van de actoren komt het er vooral op aan hun competenties inzake projectmanagement, financieel beheer en zelfevaluatie te versterken. Het is ook noodzakelijk om de financiering van de projecten te verzekeren. Als de projectpromotoren meerjarensteun krijgen, kunnen ze de activiteiten ontwikkelen over een langere tijd: dat levert de best mogelijke resultaten op. Om de toegang tot «de wereld van de buitenschoolse activiteiten» voor kinderen uit kansarme milieus te bevorderen, moeten de bevoegde autoriteiten en de subsidieoverheden zorgen voor een doeltreffende en efficiënte opvolging en sturing van de sector.

Wat is de meest doeltreffende formule?

Uit de ervaringen met het initiatief 'Integratie via buitenschoolse activiteiten' hebben we geleerd dat de meest doeltreffende projecten de initiatieven zijn die intern door een vereniging worden beheerd, lopen over een langere termijn en op regelmatige basis een activiteit aanbieden aan eenzelfde groep kinderen. Die formule maakt het mogelijk dat de initiatiefnemer deskundigheid over de doelgroep opbouwt. De kans vergroot ook dat de activiteiten duurzame effecten hebben op de kinderen. Eenmalige activiteiten hebben enkel een impact op korte termijn en mikken dus meer op de ontspanning dan op de ontwikkeling van het kind.

AANBEVELING NR 2: VERBETEREN VAN DE TOEGANGELIJKHEID VAN BUITENSCHOOLESE ACTIVITEITEN

Inspelen op de vraag volstaat niet

Om gezinnen te bereiken die het aanbod van buitenschoolse opvang niet 'gebruiken', is een daadkrachtig beleid nodig dat drempels wegwerkt en proactieve en inclusieve praktijken aanmoedigt waarmee banden met de gezinnen worden gesmeed en hun vertrouwen wordt gewonnen.

De 'fysieke' toegankelijkheid kan worden verbeterd door lokalen te delen met scholen en andere verenigingen, door de nabijheid van openbaar vervoer, het organiseren van specifiek vervoer of door de kinderen na schooltijd onmiddellijk 'over te nemen'. De voorkeur moet gaan naar projecten die zich afspelen dichtbij de gezinnen, bijvoorbeeld met activiteiten 'aan de voet' van flatgebouwen of met 'mobiele' activiteiten in de publieke ruimte of op een schoolterrein, in het bijzonder voor de jongste kinderen (minder dan 6 jaar). Een beter contact met gezinnen die niet vertrouwd zijn met buitenschoolse activiteiten is mogelijk als mensen uit het doelpubliek deel uitmaken van het begeleidingsteam ('jonge ambassadeurs' van het project, sleutelfiguren, ervaringsdeskundigen).

Effectiviteit is alleen mogelijk via een afstemming op het betrokken publiek

Om gezinnen uit kansarme milieus te kunnen integreren in de activiteiten is een aangepaste communicatie noodzakelijk, met gemakkelijk te begrijpen documentatie die beschikbaar is in meerdere talen. Ook de wijze van inschrijving moet laagdrempelig zijn (begeleiding bij de verschillende inschrijvingsstappen, aanwezigheid van een tolk enzovoort).

Ook 'voorbij de voordeur' moet het initiatief toegankelijk blijven. Dat kan door aangepaste communicatietools die de taalbarrière overstijgen. De mensen kunnen informatie krijgen via tekeningen, foto's en symbolen.

De voorgestelde formules moeten soepel genoeg zijn (flexibele uren, 'one shot'-activiteiten enzovoort) om de kinderen de kans te geven zich te integreren in de groep. Hun levensomstandigheden of hun context vormen immers vaak belemmeringen (langdurige afwezigheden, onregelmatige deelname, beperkte beheersing van de taal die in de groep wordt gesproken).

Praktijken die de gezinnen erbij betrekken, moeten voorrang krijgen

Het is belangrijk om gastvrije, gezinsvriendelijke momenten te creëren (vieruurtjes, toneeltjes enzovoort) om wederzijdse vooroordelen tussen gezinnen en professionals te voorkomen en om gezinnen uit diverse socioculturele milieus de kans te geven elkaar te ontmoeten. Om vertrouwensrelaties met de gezinnen te creëren en te onderhouden, is het ook belangrijk om gebruik te maken van participatieve methodes. Dat houdt in dat de gezinnen en de kinderen bij alles worden betrokken, en dus ook bij de evaluatie van de projecten.

De economische toegankelijkheid blijkt de doorslag te geven

Om toegankelijk te zijn moeten de activiteiten gratis worden aangeboden of, minstens, tegen een sociaal tarief.

Het partnerschap tussen de verenigingen en de school is doorslaggevend voor de integratie van de kinderen

De school is voor alle kinderen de ontmoetingsplek bij uitstek. Het lijkt dan ook relevant en nodig om de banden tussen de buitenschoolse opvangstructuren en de school aan te halen, zeker voor de kinderen uit het doelpubliek. De 'Brede School' in Vlaanderen is een inspirerend voorbeeld. Het concept van de 'brede school' is erop gericht om de ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren. Het bevordert de samenwerking tussen scholen en een brede waaier van partners uit

verschillende sectoren (vrijtijdsbesteding, culturele, sociale, economische en leefmilieusector, ...) die aanwezig zijn in de buurt.

Het partnerschap met de school kan de projecten ook helpen om hun impact op de kinderen beter te meten. Dankzij hun meer regelmatige contact met de school kunnen ze de evolutie, de ontwikkeling en de schoolresultaten van de kinderen beter opvolgen.

Ouders moeten als partners worden betrokken bij een opvoedingsverbond

Het toekennen van een 'echte' plek aan de kinderen en aan hun gezinnen vormt een belangrijke succesfactor voor de projecten.

Het ontwikkelen van partnerschappen is nodig om de horizon van de jongeren te verbreden en om ze de wereld buiten hun buurt te laten verkennen

Partnerschappen zijn een geweldig middel om kansen te creëren, om jongeren ertoe aan te zetten de wereld buiten hun buurt te verkennen. Er bestaan partnerschappen in veel soorten: samen opgebouwde projecten, ontdekking van nieuwe horizons (contacten met ambachtslui in de buurt, het organiseren van initiatieven zoals 'Ruim plaats voor de kinderen', ...) enzovoort.

Het aanmoedigen van uitwisselingen tussen de verenigingen van verschillende gemeenschappen kan leiden tot verrijkende ervaringen.

Lokale netwerking moet worden gestimuleerd

De globale begeleiding van de gezinnen kan worden verbeterd door de tussenkomsten van de verschillende sociale actoren te coördineren (inperking van gelijktijdige vragen over eenzelfde onderwerp, betere toegang tot de verschillende bestaande maatschappelijke dienstverleningskanalen, ...).

Netwerking laat ook toe om het bereik van alle doelgroepen te optimaliseren. Daartoe wordt kritisch bekeken op welke manier meerdere bestaande voorzieningen binnen eenzelfde gebied op elkaar afgestemd zijn. Want hoewel er veel lokale voorzieningen bestaan, blijft de sociale insluiting voor veel gezinnen en hun kinderen een probleem, terwijl anderen veelvuldig gebruik maken van deze diensten. Verenigingen moeten dus worden aangemoedigd om met velen samen gemeenschappelijke strategieën te ontwikkelen om alle publieksgroepen van eenzelfde buurt beter te bereiken.

Het Fonds Baillet Latour

Het Fonds werd opgericht in 1974 op initiatief van Graaf Alfred de Baillet Latour, bestuurder bij de Brouwerijen Artois.

De menselijke excellentie in België ondersteunen, valoriseren en stimuleren, op een strikte, nauwgezette manier, maar ook

met aandacht voor maatschappelijke evoluties; dat is de missie van het Fonds Baillet Latour.

In de loop der jaren heeft het Fonds zijn interventies uitgebreid tot vier pijlers (gezondheid, cultuur, onderwijs en sport) via de toekenning van budgetten en beurzen, en de uitreiking van prijzen.

De Koning Boudewijnstichting wil bijdragen tot een betere samenleving.

De Stichting is, in België en in Europa, een actor van verandering en vernieuwing in dienst van het algemeen belang en de sociale cohesie. Ze streeft naar een maximale impact door de vaardigheden van verenigingen en mensen te versterken. Ze stimuleert een doelmatige filantropie voor en door particulieren en bedrijven. De Koning Boudewijnstichting is een stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht in 1976, toen Koning Boudewijn 25 jaar regeerde.

Met dank aan de Nationale Loterij en aan alle schenkers voor hun kostbare steun.

kbs-frb.be | [Abonneer u op onze e-news](#) | goededoelen.be | Volg ons

